

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **M.**, bývajúceho v Č., podnikajúceho pod obchodným názvom **Miloš Majchrák – BISTRO SATELIT**, proti žalovanému **Mesto Čadca**, so sídlom mestského úradu v Čadci, Námestie slobody č. 30., za účasti **I.** ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného, o **náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 8 C 31/2010, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 24. októbra 2011 sp. zn. 5 Co 309/2011 a proti uzneseniam Krajského súdu v Žiline z 24. októbra 2011 sp. zn. 5 Co 311/2011 a 5 Co 313/2011 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 24. októbra 2011 sp. zn. 5 Co 309/2011 a rozsudok Okresného súdu Čadca z 23. septembra 2010 č. k. 8 C 31/2010-316 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súdu Čadca na ďalšie konanie.

Dovolania proti uzneseniam Krajského súdu v Žiline z 24. októbra 2011 sp. zn. 5 Co 311/2011 a 5 Co 313/2011 **o d m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

Žalobou podanou na Okresnom súde Čadca 1. 3. 2005 sa žalobca domáhal voči žalovanému zaplattenia náhrady škody v sume 29 484 000 Sk (978 689,50 EUR) s 9 % úrokmi z omeškania. V žalobe uviedol, že škoda vo forme ušlého zisku mu bola spôsobená

neplatnosťou zmluvy o nájme pozemkov, uzavretej dňa 5. 12. 2001 medzi ním a J. na jednej strane ako nájomcami a žalovaným na druhej strane ako prenajímateľom (ďalej len „zmluva“ alebo „nájomná zmluva“). Podľa zmluvy sa mal stať nájomcom pozemkov vo vlastníctve žalovaného s tým, že k časti pozemkov vo výmere 1 039 m² vznikne nájom dňom 1. 1. 2003 a k pozemkom ako celku (v celkovej výmere 2 839 m²) nájom vznikne až dňom 1. 1. 2004, pričom bude trvať do 31. 12. 2030. Vznik nájmu k celej výmere pozemkov (teda k pozemkom ako celku) bol dohodnutý dňom 1. 1. 2004 z toho dôvodu, že časť pozemkov vo výmere 1 800 m² bola do 31. 12. 2003 na základe zmluvy o dočasnom užívaní pozemku zo 4. 5. 1994 vrátane dodatku č. 1 z 25. 9. 1998 v nájme J.. Rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 9. decembra 2003 sp. zn. 23 Co 303/03 bola určená neplatnosť výpovede z nájmu, danej J. žalovaným 17. 4. 2002, a rozsudkom Okresného súdu Čadca z 28. 9. 2004 sp. zn. 6 C 177/2003 bola určená neplatnosť samotnej nájomnej zmluvy. Jediným dôvodom vyslovenia neplatnosti nájomnej zmluvy bola skutočnosť, že žalovaný dal J. neplatnú výpoveď z nájmu. V dôsledku neplatnosti zmluvy, ktorá bola spôsobená žalovaným tým, že neplatne skončil nájomný vzťah s iným nájomcom, nemohol žalobca užívať predmet nájmu a realizovať jeho účel. Týmto účelom malo byť prevádzkovanie trhových stolov, drobných stavieb do výmery 25 m², záchytného parkoviska mesta, WC a súvisiacich služieb. Vznikla mu tým škoda pozostávajúca z príjmu, ktorý by bol dosiahol za dobu od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2030 za prenájom 28 trhových stánkov v sume 9 072 000 Sk (301 135,23 EUR), za prenájom 24 drobných stavieb v sume 19 440 000 Sk (645 289,78 EUR) a za prevádzkovanie parkoviska v sume 2 592 000 Sk (86 038,64 EUR).

Okresný súd Čadca (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvého stupňa“ alebo prvostupňový súd“) rozsudkom z 31. októbra 2006 č. k. 10 C 38/2005-98 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 29 160 000 Sk (967 934,67 EUR) s 9 % úrokmi z omeškania od 26. 5. 2005 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku /v časti o zaplatenie 324 000 Sk (10 754,83 EUR)/ žalobu zamietol. Zároveň uložil žalovanému aj povinnosť zaplatiť v rovnakej lehote žalobcovi náhradu trov konania 363 295 Sk (12 059,18 EUR) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Jozefa Varmusa a na účet súdu súdny poplatok 200 000 Sk (6 638,78 EUR). Takto rozhodol poukazujúc na výsledky vykonaného dokazovania, z ktorého vyvodil záver, že uplatnený nárok je vo vyhovujúcom výroku dôvodný, lebo boli splnené všetky predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu v zmysle § 420 ods. 1 Obč. zákonníka a to protiprávne konanie žalovaného spočívajúce v neplatnom

vypovedaní nájmu J. a majúce za následok neplatnosť zmluvy, vznik škody vo forme straty predpokladaného zisku, príčinná súvislosť medzi protiprávnym konaním žalovaného majúcim za následok neplatnosť zmluvy a vznikom škody a zavinenie žalovaného.

Krajský súd v Žiline ako súd odvolací (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom zo 17. septembra 2007 sp. zn. 9 Co 25/2007 rozsudok súdu prvého stupňa vo vyhovujúcom výroku vo veci samej zmenil tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 29 160 000 Sk (967 934,67 EUR) do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Zároveň vyslovil, že v odvolaní nenapadnutom výroku, ktorým bola žaloba vo zvyšku zamietnutá, zostáva rozsudok prvostupňového súdu nedotknutý. V ostatných častiach rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania 170 936 Sk (5 674,04 EUR) na účet jeho zástupcu JUDr. Jozefa Varmusa. Faktické potvrdenie prvostupňového rozsudku vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 29 160 000 Sk (zmena rozsudku súdu prvého stupňa vo veci samej sa týkala len nepriznania úrokov z omeškania) odôvodnil správnosťou jeho skutkových a právnych záverov. V dôvodoch svojho rozsudku okrem iného uviedol, že žalobca bol poškodený konaním žalovaného, spočívajúcim v porušení prevenčnej povinnosti vyplývajúcej z § 415 Obč. zákonníka tým, že žalovaný už raz prenajaté pozemky prenajal žalobcovi.

Proti uvedeným rozsudkom okresného i krajského súdu, okrem výroku, ktorým bola žaloba vo zvyšku zamietnutá, podal 2. 12. 2008 mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Dovolanie podal bez podnetu v zmysle § 243e ods. 4 v spojení s § 35 ods. 2 písm. i) O. s. p. z dôvodu, že podnet na podanie mimoriadneho dovolania podali poslanci obecného zastupiteľstva mesta Čadca, ktorých nie je možné považovať za účastníkov konania (účastníkom konania bolo mesto), ani za poškodené alebo dotknuté osoby. Navrhol, aby dovolací súd oba rozsudky v napadnutej časti zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci a tzv. inou vadou konania. Poukazoval najmä na to, že žalobcovi bol priznaný ušlý zisk do budúcnosti, hoci predpokladom zodpovednosti za škodu je existencia škody, t.j. takej škody, ktorá už vznikla, a nie imaginárnej budúcej škody, že ušlý zisk ako súčasť škody nemá charakter renty, preto nemôže byť priznaný do budúcnosti a pojem budúca škoda Obč. zákonník nepozná. Vyčítal súdom tiež to, že neskúmali otázku spoločnej zodpovednosti za škodu a zavinenie žalobcu,

ktorý vedel o tom, že časť predmetu nájmu je v nájme iného subjektu, a že pri vyčíslení ušlého zisku nevzali do úvahy náklady na prevádzkovanie prenajímaných nehnuteľností a nevykonali na tieto okolnosti dokazovanie.

Žalovaný vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že po nadobudnutí právoplatnosti a vykonateľnosti rozsudku krajského súdu mal žalobca právo podať návrh na nútený výkon rozhodnutia, čím by sa mesto dostalo do situácie, ktorá by vážne ohrozila jeho schopnosť plniť úlohy samosprávy. Preto dňa 10. 7. 2008 bola so žalobcom uzavretá dohoda o urovaní, podľa ktorej mu bola vyplatená suma 6 000 000 Sk (199 163,51 EUR), náhrada trov konania 534 231 Sk (17 733,22 EUR) a zvyšný záväzok bol riešený odpredajom nehnuteľností (pozemkov) vo vlastníctve mesta v hodnote 6 043 873 Sk (200 619,83 EUR).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 21. decembra 2009 sp. zn. 4 MCdo 23/2008 rozhodol o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora tak, že rozsudok Okresného súdu Čadca z 31. októbra 2006 č. k. 10 C 38/2005-98, okrem výroku o zamietnutí žaloby vo zvyšku, a rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 17. septembra 2007 sp. zn. 9 Co 25/2007 zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Čadca na ďalšie konanie. Zrušenie rozhodnutí odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci v otázke posudzovania a priznania ušlého zisku ako budúcej ujmy na majetku žalobcu. Uviedol, že z charakteristík pojmov škoda, skutočná škoda a ušlý zisk je zrejmé, že ide o ujmu už nastalú (vzniknutú) a nie o ujmu, ktorá by hypoteticky mohla vzniknúť v budúcnosti. Preto skutočnú škodu ani ušlý zisk nemožno priznať do budúcnosti ako ujmu, ktorá ešte len prípadne vznikne.

Za nesprávne označil aj nesprávne právne posúdenie veci súdmi v základnom konaní v otázke základného predpokladu zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú neplatnosťou právneho úkonu, a to predpokladu jeho zavineného protiprávneho konania, ktoré by bolo príčinou neplatnosti nájmovej zmluvy. Vyslovil názor, že pokiaľ zavinené protiprávne konanie žalovaného malo spočívať v neplatnej výpovedi z nájmu, ktorú dal skoršiemu nájomcovi J. 17. 4. 2002, potom zodpovednosť žalovaného za škodu v zmysle § 42 v spojení s § 420 Obč. zákonníka neprichádza do úvahy. Medzi takýmto konaním žalovaného a neplatnosťou zmluvy totiž nie je daná príčinná súvislosť (kauzálny nexus), t.j.

vzťah príčiny a následku. Konanie žalovaného (neplatná výpoveď z nájmu), ku ktorému došlo 17. 4. 2002, nemohlo mať za následok neplatnosť nájmovej zmluvy uzavretej 5. 12. 2001. Ako udalosť budúca nemohlo byť príčinnou neplatnosti, t.j. vadnosti zmluvy už v čase minulom, t.j. v čase, keď malo dôjsť k jej uzavretiu. Podľa zásad logického uvažovania, zohľadňujúceho plynutie času, príčina nutne predchádza následok a nikdy to nemôže byť naopak. Zároveň vyslovil názor, že nedostatok právnej voľnosti predmetu nájmu nezakladá bez ďalšieho neplatnosť zmluvy, a že vedomosť jednej zmluvnej strany o neplatnosti zmluvy (resp. o dôvode neplatnosti) vylučuje zodpovednosť druhej zmluvnej strany za škodu spôsobenú neplatnosťou tohto právneho úkonu.

V priebehu ďalšieho konania na prvostupňovom súde žalovaný vzájomným návrhom podaným dňa 14. 9. 2010 uplatnil voči žalobcovi nárok na určenie neplatnosti dohody o urovnaní zo dňa 10. 7. 2008 a na určenie neplatnosti v nej obsiahnutej kúpnej zmluvy, nárok na zaplatenie sumy 199 163,51 EUR a sumy 17 733,22 EUR a nárok na vydanie pozemkov zapísaných v katastri nehnuteľností pre kat. úz. Čadca na liste vlastníctva č. 12 295 ako parcela č. 1754/70 – zastavané plochy a nádvoria vo výmere 1 994 m² a parcela č. 1149/12 – ostatná plocha vo výmere 2 032 m² alebo na zaplatenie peňažnej náhrady za tieto pozemky 200 619,83 EUR. Vzájomný návrh odôvodnil tým, že na základe dohody o urovnaní, ktorej dôvodom uzavretia bola existencia vykonateľných povinností uložených právoplatnými a vykonateľnými rozhodnutiami súdov a ktorej cieľom bolo predísť exekúcii a zmierniť vykonateľné povinnosti, poskytol žalobcovi plnenie, a to sumu 199 163,51 EUR a sumu 17 733, 22 EUR (ako prisúdenú náhradu trov konania) a ďalej plnenie spočívajúce v prevode vlastníctva k pozemkom v hodnote 200 619,83 EUR. Vzhľadom na zrušenie právoplatných rozsudkov okresného i krajského súdu rozhodnutím najvyššieho súdu sa poskytnuté plnenie stalo bezdôvodným obohatením, ktoré je žalobca povinný vydať. Dohodu o urovnaní považoval za neplatnú pre nespĺňanie hmotnoprávných podmienok v zmysle § 585 ods. 1 Obč. zákonníka, pretože v čase jej uzavretia neexistovali medzi účastníkmi sporné otázky, keďže tieto boli vyriešené právoplatnými rozhodnutiami súdov.

Písomným podaním doručeným okresnému súde 16. 9. 2010 vzal žalobca žalobu späť, pričom jej späťvzatie odôvodnil tým, že poskytnutím plnenia v zmysle dohody o urovnaní mu žalovaný požadovaný nárok na náhradu škody zaplatil. Vzájomný návrh žalovaného označil

za nedôvodný poukazujúc na platnosť dohody o urovnaní, ktorou bol nahradený pôvodný záväzok, a to aj keby niektorá zo strán pôvodné právo nemala.

Okresný súd Čadca rozsudkom z 23. septembra 2010 č. k. 8 C 31/2010-316 vyslovil súhlas so späťvzatím žaloby a konanie zastavil. Vzájomný návrh žalovaného zamietol. Zároveň rozhodol aj o trovách konania tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi ich náhradu 5 981,08 EUR na účet jeho zástupcu JUDr. Jozefa Varmusa do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Zastavenie konania o návrhu žalobcu odôvodnil späťvzatím žaloby v zmysle ustanovenia § 96 ods. 1 a 2 O. s. p. V súvislosti s nesúhlasom žalovaného so späťvzatím žaloby uviedol, že z argumentácie žalovaného, ktorou odôvodňoval tento nesúhlas, nevyplývajú také závažné okolnosti, ktoré by vylučovali zastavenie konania. Vyslovil názor, že zrušenie pôvodných rozsudkov neznamena, že zaniklo právo žalobcu uplatnené žalobou, a že dohodou o urovnaní vznikol namiesto pôvodného sporného záväzkového právneho vzťahu nový záväzkový právny vzťah. Zamietnutie vzájomného návrhu žalovaného odôvodnil tým, že dohoda o urovnaní bola uzavretá platne. V časti o vydanie pozemkov zamietol vzájomný návrh aj z dôvodu, že pozemky boli medzičasom prevedené na inú (tretiu) osobu, ktorú žalovaný neoznačil za účastníka konania.

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 24. októbra 2011 sp. zn. 5 Co 309/2011 na odvolanie žalovaného a vedľajšieho účastníka rozsudok Okresného súdu Čadca z 23. septembra 2010 č. k. 8 C 31/2010-316 potvrdil. Žalovanému a vedľajšiemu účastníkovi uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne náhradu trov odvolacieho konania 1 516,73 EUR na účet jeho zástupcu JUDr. Jozefa Varmusa do troch dní. Potvrdenie prvostupňového rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou stotožňujúc sa aj s dôvodmi tohto rozhodnutia. Na doplnenie uviedol, že dohoda o urovnaní nestráca platnosť ani v prípade, ak strany vychádzali z domnelého práva jednej strany, ktoré v skutočnosti neexistovalo, pokiaľ konali dobromyseľne, pričom v predmetnej veci nedobromyseľnosť účastníkov nebola preukázaná. Argumentáciu vedľajšieho účastníka, že žalovaný bol k dohode dotlačený právoplatnými rozsudkami, nepovažoval za relevantnú.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalovaný. Žiadal, aby dovolací súd rozsudok krajského súdu i rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil odňatím možnosti konať pred súdom,

nesprávnym právnym posúdením veci a tzv. inými vadami konania. Poukazoval najmä na to, že oba konajúce sudy sa odchyľili od právneho názoru najvyššieho súdu a že rozhodnutím o zastavení konania neakceptovaním vážnych dôvodov jeho nesúhlasu so späťvzatím žaloby navodili stav absolútnej protiprávnosti a nespravodlivosti.

Žalobca sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenou osobou (účastníkom konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a § 238. Prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu je upravená v ustanoveniach § 237 a 239 O. s. p.

Dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (či už ide o rozsudok alebo uznesenie) je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O. s. p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd – ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom – z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.).

Podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo na doplnenie alebo opravu nesprávneho, neúplného alebo nezrozumiteľného

podania, právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia a pod.). K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie, ktorým bolo zastavené konanie pre späťvzatie návrhu, ak súd otázku splnenia podmienok pre jeho zastavenie neposúdil správne.

V preskúmvanej veci odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu, t. j. jednak vo výroku, ktorým bolo z dôvodu späťvzatia žaloby zastavené konanie o nároku žalobcu na náhradu škody v sume 967 934,67 EUR, a jednak vo výroku o zamietnutí vzájomného návrhu žalovaného a o trovách konania. Pretože, ako už bolo uvedené vyššie, nesprávne zastavenie konania je vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p., zakladajúcou prípustnosť a zároveň dôvodnosť podaného dovolania, zaoberal sa dovolací súd najprv správnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu v tejto otázke.

Potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa vo výroku o zastavení konania (rozsudok súdu prvého stupňa v tomto výroku ako i rozsudok odvolacieho súdu v tejto časti mali povahu uznesenia /§ 167 ods. 1 O. s. p./) odôvodnil odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa tým, že žalobca vzal za konania žalobu späť, preto v zmysle § 96 ods. 1 O. s. p. muselo byť konanie zastavené. Uviedol, že zastaveniu konania nebránil nesúhlas žalovaného so späťvzatím žaloby v zmysle § 96 ods. 2 O. s. p., pretože za vážne dôvody tohto nesúhlasu nebolo možné považovať zrušenie pôvodných rozsudkov najvyšším súdom, keďže účastníci uzavreli dohodu o urovnaní, ktorou bol pôvodný záväzok nahradený záväzkom novým.

Podľa názoru dovolacieho súdu právny záver súdov v základnom konaní o neexistencii vážnych dôvodov nesúhlasu žalovaného so späťvzatím žaloby nebol správny.

Z obsahu spisu vyplýva, že v čase existencie právoplatných rozsudkov Okresného súdu Čadca z 31. októbra 2006 č. k. 10 C 38/2005-98 a Krajského súdu Žilina zo 17. septembra 2007 sp. zn. 9 Co 25/2007, ktorými bol žalobcovi priznaný uplatnený nárok na náhradu škody v sume 29 160 00 Sk a ktorými mu bola priznaná aj náhrada trov konania vo výške 534 231 Sk, bola dňa 10. 7. 2008 uzavretá medzi účastníkmi dohoda označená ako

„dohoda o urovnaní“ (ďalej aj „dohoda“), v ktorej bolo konštatované, že žalovaný si svoju povinnosť (záväzok) uloženú mu vyššie uvedenými rozsudkami nesplnil. V dohode bolo ďalej uvedené, že v záujme toho, aby nevznikli ďalšie trovy konania pri uplatňovaní nároku žalobcu voči žalovanému vo forme exekúcie, sa účastníci dohodli, že žalovaný splní svoju povinnosť (záväzok) vyplývajúcu z právoplatných rozsudkov tým spôsobom, že čiastku 6 000 000 Sk zaplatí žalobcovi na jeho účet do 31. 7. 2008, trovy právneho zastúpenia 534 231 Sk zaplatí na účet advokáta JUDr. Jozefa Varmusa do 31. 7. 2008, a zvyšok povinnosti (záväzku) zaplatiť sumu 23 160 000 Sk sa nahrádza záväzkom previesť na žalobcu vlastnícke právo k nehnuteľnostiam vo forme kúpnej zmluvy. V kúpnej zmluve obsiahnutej v dohode bolo uvedené, že kúpna cena nehnuteľností – pozemkov – je 6 043 873 Sk a že bola zaplatená nahradením povinnosti žalovaného zaplatiť sumu 23 160 000 Sk povinnosťou previesť na žalobcu vlastnícke právo k nehnuteľnostiam. Žalovaný svoje povinnosti uvedené v tejto dohode splnil. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. decembra 2009 sp. zn. 4 MCdo 23/2008 boli vyššie označené právoplatné rozsudky okresného a krajského súdu zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Vzájomným návrhom podaným dňa 14. 9. 2010 uplatnil žalovaný voči žalobcovi nárok na vrátenie poskytnutých plnení, ktorý odôvodnil tým, že zrušením právoplatných rozsudkov sa tieto plnenia stali bezdôvodným obohatením. Písomným podaním doručeným okresnému súdu 16. 9. 2010 vzal žalobca žalobu späť, pričom jej späťvzatie odôvodnil tým, že poskytnutím plnení v zmysle dohody o urovnaní mu žalovaný požadovaný nárok na náhradu škody zaplatil.

Podľa § 96 ods. 1 veta prvá a druhá O. s. p. navrhovateľ môže vziať za konania späť návrh na jeho začatie, a to sčasti alebo celkom. Ak je návrh vzatý celkom späť, súd konanie zastaví.

Podľa § 96 ods. 2 O. s. p. súd konanie nezastaví, ak odporca so späťvzatím návrhu z vážnych dôvodov nesúhlasí; v takom prípade súd po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní.

Posúdenie dôvodnosti nesúhlasu odporcu (žalovaného) so späťvzatím návrhu (žaloby) v zmysle citovaného ustanovenia § 96 ods. 2 O. s. p. je výlučne vecou voľnej sudcovskej úvahy. Táto úvaha však musí rešpektovať základnú zásadu občianskeho súdneho konania vyplývajúcu z § 1 O. s. p., podľa ktorej súdy sú povinné zabezpečiť spravodlivú ochranu práv

a oprávnených záujmov účastníkov konania. Vážne dôvody, ktoré opodstatňujú nesúhlas so späťvzatím návrhu, spravidla spočívajú v tom, že žalovaný má právny alebo iný (morálny, procesno-ekonomický a pod.) záujem na tom, aby o návrhu bolo meritórne rozhodnuté. Spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania vyžaduje, aby za vážny dôvod nesúhlasu žalovaného so späťvzatím žaloby bola považovaná aj situácia, keď žalovaný splnil povinnosť uloženú mu vykonateľným rozsudkom, no následne bol tento rozsudok zrušený a v ďalšom konaní si žalovaný uplatnil voči žalobcovi vzájomným návrhom nárok na vrátenie poskytnutého plnenia. Plnenie prijaté na základe vykonateľného rozhodnutia, ktoré bolo následne zrušené, môže byť totiž bezdôvodným obohatením. Ak sa domáha vrátenia plnenia ten, kto plnil povinnosť uloženú mu súdom, závisí dôvodnosť jeho nároku na tom, či podľa hmotného práva plnil povinnosť, ktorú skutočne mal, teda či jeho záväzok (dlh) skutočne existoval. Pokiaľ sa vrátenia plnenia domáha priamo v obnovenom konaní vzájomným návrhom, má právny záujem, aby o tejto otázke bolo meritórne rozhodnuté. Nepostačuje jej riešenie len ako otázky predbežnej. Meritórne rozhodnutie o tom, či záväzok skutočne existoval, je dôležité aj pre posúdenie platnosti právnych úkonov vykonaných za účelom splnenia povinnosti uloženej neskôr zrušeným rozhodnutím a tiež pre spravodlivé rozhodnutie o náhrade trov konania.

Keďže v prejednávanej veci uzavreli účastníci dohodu o urovaní, ktorou mal byť nahradený pôvodný záväzok žalovaného (t. j. záväzok zo zodpovednosti žalovaného za škodu) záväzkom novým, a plnenie poskytnuté žalovaným malo byť splnením tohto nového záväzku (teda nie pôvodného záväzku), bola rozhodujúcou otázkou pre posúdenie existencie vážnych dôvodov nesúhlasu žalovaného so späťvzatím žaloby otázka platnosti tejto dohody. Ak by totiž bola neplatná, pokračovanie v konaní o pôvodnom nároku uplatneného žalobou a meritórne rozhodnutie o ňom by bolo, z dôvodov už uvedených vyššie, dôležité pre posúdenie vzájomného návrhu žalovaného.

Dovolací súd sa zásadne nestotožňuje s právnym záverom súdov v základnom konaní, podľa ktorého dohoda o urovaní bola medzi účastníkmi uzavretá platne.

Dohoda o urovaní (*transactio*) upravená v § 585 až 587 Obč. zákonníka je dohoda účastníkov záväzkového právneho vzťahu, ktorou odstraňujú spornosť alebo pochybnosť vzájomných práv a povinností tým, že ich rušia a nahradzujú ich novými. V právnej praxi sa označuje ako pokonávka. Jej účelom je odstrániť právnu neistotu medzi účastníkmi

a predísť tak ďalším nezrovnalostiam alebo sporom. Je teda nástrojom mimosúdneho riešenia sporu.

V danej veci zo skutočností vyplývajúcich z obsahu spisu, no najmä zo samotnej dohody je nad akékoľvek pochybnosti zrejmé, že bola uzavretá v čase existencie právoplatných a vykonateľných rozsudkov a dôvodom jej uzavretia bola snaha predísť trovám pri vymáhaní (formou exekúcie) povinností uložených týmito rozsudkami. Nebola a ani nemohla byť uzavretá za účelom úpravy práv medzi účastníkmi sporných alebo pochybných. V čase jej uzavretia spornosť nároku uplatneného žalobou bola odstránená právoplatnými rozsudkami, teda autoritatívnymi a záväznými rozhodnutiami súdov nastoľujúcimi stav právnej istoty. Pre rozpor so zákonom (rozpor s účelom tohto inštitútu vyplývajúcim z ustanovenia § 585 Obč. zákonníka) ju preto treba považovať za neplatnú. Vychádzajúc z jej obsahu a z okolností, za ktorých bola uzavretá, však v nej možno rozpoznať jednak dohodu o zmene v obsahu záväzku (§ 516 ods. 1 Obč. zákonníka), a to o zmene splatnosti uloženej povinnosti zaplatiť sumu 6 000 000 Sk a náhradu trov 534 231 Sk, a jednak dohodu o nahradení časti pôvodného záväzku týkajúcej sa uloženej povinnosti zaplatiť sumu 23 160 000 Sk záväzkom novým spočívajúcim v prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (570 ods. 1 Obč. zákonníka – privátna novácia). Podmienkou platnosti oboch týchto dohôd je ale existencia pôvodného záväzku, teda záväzku vyplývajúceho zo zodpovednosti žalovaného za škodu. Pokiaľ by takýto záväzok vôbec nevznikol, boli by obe tieto dohody neplatné a plnenie prijaté žalobcom by bolo bezdôvodným obohatením. Rozhodnutie o tejto otázke (t. j. či vznikol žalovanému záväzok zo zodpovednosti za škodu spôsobenú neplatnosťou nájomnej zmluvy) je preto aj z tohto dôvodu dôležité pre posúdenie vzájomného návrhu žalovaného, a tým je daný vážny dôvod jeho nesúhlasu so späťvzatím žaloby.

Vzhľadom na vyššie uvedené súdy v základnom konaní nesprávnym rozhodnutím o zastavení konania pre späťvzatie žaloby odňali žalovanému možnosť konať pred súdom, pričom touto vadou bolo postihnuté konanie aj v časti, v ktorej súdy rozhodovali o vzájomnom návrhu žalovaného, lebo rozhodnutie o ňom bolo závislé od rozhodnutia, či žalovanému vôbec vznikol záväzok zo zodpovednosti za škodu spôsobenú neplatnosťou právneho úkonu.

Odňatím možnosti žalovaného konať pred súdom bolo postihnuté konanie v časti týkajúcej sa vzájomného návrhu žalovaného tiež preto, že súd prvého stupňa neodstránil vadu vzájomného návrhu spočívajúcu v rozpore medzi jeho petitom a obsahom. V petite vzájomného návrhu sa totiž žalovaný domáhal určenia neplatnosti dohody o urovaní a kúpnej zmluvy a zároveň peňažného plnenia, a aj vydania pozemkov alebo zaplatenia ich peňažnej náhrady. Vo vzájomnom návrhu však uviedol, že otázky, či dohoda o urovaní a kúpna zmluva sú neplatné, je nevyhnutné riešiť prejudiciálne. Ďalej v ňom uviedol, že vrátenie nehnuteľností nie je dobre možné (keďže vlastníkom pozemkov je už iná osoba – F. Z.), preto sa musí poskytnúť peňažná náhrada. Podľa obsahu vzájomného návrhu sa teda žalovaný domáhal len peňažných plnení. Súd prvého stupňa ho ale nevyzval na zosúladenie petitu vzájomného návrhu s jeho obsahom, a keďže tento nedostatok neodstránil v odvolacom konaní ani odvolací súd, bolo v tejto časti konanie pred oboma súdmi postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O. s. p.

Napokon odňatím možnosti žalovaného konať pred súdom bolo postihnuté konanie o jeho vzájomnom návrhu aj tým, že súdy v základnom konaní zamietnutie vzájomného návrhu prakticky (okrem jeho zamietnutia v časti vydania pozemkov) nijako neodôvodnili. Obmedzili sa len na konštatovanie, že dohoda o urovaní bola uzavretá platne. Vôbec sa nevysporiadali s významným argumentom žalovaného, že túto dohodu považuje za neplatnú pre nespĺňanie hmotnoprávných podmienok v zmysle § 585 ods. 1 Obč. zákonníka, pretože v čase jej uzavretia neexistovali medzi účastníkmi sporné otázky, keďže tieto boli vyriešené právoplatnými rozhodnutiami súdov. Nadbytočne sa venovali otázke neplatnosti výpovede z nájmu, hoci najvyšší súd v uznesení z 21. decembra 2009 sp. zn. 4 MCdo 23/2008 vyslovil jasný právny názor, podľa ktorého pokiaľ zavinené protiprávne konanie žalovaného malo spočívať v neplatnej výpovedi z nájmu, zodpovednosť žalovaného za škodu v zmysle § 42 v spojení s § 420 Obč. zákonníka neprichádza do úvahy. Konanie žalovaného (neplatná výpoveď z nájmu), ku ktorému došlo 17. 4. 2002, nemohlo mať za následok neplatnosť nájmovej zmluvy uzavretej 5. 12. 2001, pretože ako udalosť budúca nemohlo byť príčinnou neplatnosti, t. j. vadnosti zmluvy už v čase minulom, teda v čase, keď malo dôjsť k jej uzavretiu.

Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že ak sa vo svojom predchádzajúcom zrušujúcom uznesení všeobecne zmienil o zodpovednosti za porušenie zmluvných povinností,

išlo len o argument na odôvodnenie ďalšieho vysloveného právneho názoru, podľa ktorého ani nedostatok právnej voľnosti predmetu nájmu nezakladá bez ďalšieho neplatnosť zmluvy. K tomuto dodáva, že vzhľadom na určenie neplatnosti nájomnej zmluvy právoplatným rozsudkom, je vylúčená aj zodpovednosť žalovaného za porušenie zmluvných povinností (nemožno porušiť povinnosti zo zmluvy, ktorá nevznikla, teda neexistujúce povinnosti). Okrem toho aj keby nedostatok právnej voľnosti predmetu nájmu mal byť dôsledkom neplatnosti zmluvy, bola by zodpovednosť žalovaného za škodu spôsobenú jej neplatnosťou vylúčená z dôvodu, že žalobca v čase uzavretia zmluvy mal o tejto skutočnosti nepochybne vedomosť (článok II. zmluvy).

So zreteľom na uvedené dovolací súd podľa § 243b ods. 1 a ods. 3 O. s. p. rozsudky oboch súdov zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V novom rozhodnutí rozhodne súd, ktorému sa vec vracia, aj o trovách pôvodného ako i dovolacieho konania, pričom právny názor dovolacieho súdu je pre neho záväzný (§ 243d ods. 1 O. s. p.). Ešte pred novým rozhodnutím vo veci bude však potrebné sa vysporiadať s námietkou zaujatosti voči sudkyňi súdu prvého stupňa, ktorú v dovolacom konaní založil do spisu žalovaný.

Žalovaný podal samostatné dovolanie aj proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 24. októbra 2011 sp. zn. 5 Co 311/2011, ktorým bolo potvrdené uznesenie Okresného súdu Čadca z 30. decembra 2010 č. k. 8 C 31/2010 – 332 o uložení povinnosti žalovanému zaplatiť súdny poplatok za odvolanie 25 150 EUR. Zároveň podal samostatné dovolanie i proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 24. októbra 2011 sp. zn. 5 Co 313/2011, ktorým bolo potvrdené uznesenie Okresného súdu Čadca z 27. júna 2011 č. k. 8 C 31/2010-408 o nepriznaní mu oslobodenia od súdnych poplatkov.

Dovolací súd v prvom rade skúmal prípustnosť dovolaní proti označeným uzneseniam krajského súdu, pričom dospel k záveru, že nie sú prípustné.

Prípustnosť oboch dovolaní podľa § 239 O. s. p. v predmetnej veci neprichádza do úvahy. Nejde totiž ani u jedného z nich o zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu, ani o uznesenie, ktorým by odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev /§ 109 ods. 1 písm. c/ O. s. p./ na zaujatie stanoviska, a ani o potvrdzujúce uznesenie, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania,

pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Rovnako nejde ani o uznesenie odvolacieho súdu, potvrdzujúce uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozhodnuté o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, alebo o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Dovolací súd preskúmal prípustnosť dovolaní aj z hľadísk uvedených v § 237 O. s. p. Podľa tohto ustanovenia dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. V časti konania, v ktorej odvolací súd rozhodoval o poplatkovej povinnosti žalovaného a o jeho oslobodení od súdnych poplatkov, však nezistil existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonnom ustanovení.

Dovolania proti uzneseniam krajského súdu preto podľa § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p. v spojení s § 243b ods. 5 O. s. p. ako neprípustné odmietol.

Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. januára 2015

Za správnosť vyhotovenia:

Zuzana Pudmarčíková

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.

predseda senátu